

SMITTEVERN-NYTT

FAGLIG FORUM FOR HELSESYKEPLEIERE
SOM ARBEIDER MED SMITTEVERN OG ANDRE INTERESSERTE

Årgang 23, nummer 2

Mai 2025

NYTTIG OG VIKTIG INFO OM VAKSINER

Denguefeber: Det finnes én vaksine mot denguefeber tilgjengelig i Norge (Qdenga®), men denne er først og fremst aktuell bare for personer som tidligere har gjennomgått denguefeber én gang. Man bør å være forsiktig med å vaksinere personer som ikke tidligere har gjennomgått denguefeber - det foreligger ikke data som bekrefter at den beskytter mot serotype 3 og 4, og det er en teoretisk mulighet for mer alvorlig sykdom ved smitte med disse serotypene. Hvis man likevel velger å tilby vaksinen til dengue-naive personer bør de få grundig informasjon om potensiell risiko for alvorlig infeksjon, også mens de er på reise. Vaksinen er godkjent som en to-dosevaksine med tre måneders intervall mellom dosene. Begge dosene bør være satt før avreise/eksponering. Les mer: [Vaksinasjonshåndboka \(FHI\)](#); [WHO](#)

Rabiesvaksine: FHI minner om at rabiesvaksine er relevant for reisende som skal til rabiesendemiske land, især for barn og ved reiser til områder med dårlig helsetilbud. I tillegg vil vi understreke at man alltid bør gi god smittevernveiledning ved å minne reisende om å ikke ta på dyr i utlandet, uavhengig av vaksinasjonsstatus. Til tross for at antall som får preeksponeringsvaksine har økt kraftig siden 2019 er antallet som får posteksponeringsvaksine i det store uendret, så det tyder på at reisende blir eksponert i form av bitt og klor likevel. Preeksponeringsvaksine består av to doser med minimum syv dagers intervall mellom dosene. For immunsvekkede anbefales tre doser. Les mer: [Vaksinasjonshåndboka \(FHI\)](#)

Chikungunya: Den første chikungunya vaksinen som nå er tilgjengelig i Norge, Ixchiq®, har sysvak kode CHI07. Forebygging av chikungunya-feber hos personer ≥ 12 år. Vaksinen består av levende, svekket chikungunyavirus. [FHI](#) vurdering er at vaksinen kan tilbys immunfriske personer som skal oppholde seg over tid i områder der chikungunyasmitte forekommer. Det finnes ikke data på effekt eller sikkerhet ved administrering sammen med andre vaksiner, og vaksinen er underlagt særskilt overvåkning. Den bør derfor ikke settes samtidig med andre vaksiner.

I dette nummeret:

1. Nyttig og viktig informasjon om vaksiner, Tuberkulose
2. Meslinger, Når uhellet er utenlands, Invasiv pneumokokk-sykdom og valg av vaksiner til eldre

Hepatitt A: Er en virusinfeksjon som kan gi leverbetennelse. Sykdommen smitter gjennom forurenset mat og vann, men kan også overføres fra person til person. [Hepatitt A-vaksine er aktuelt ved reiser til områder der hepatitt A forekommer](#) (land utenom Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia og New Zealand). Forekomst av sykdommen er spesielt høy i Afrika, Sør-Amerika, Midtøsten og store deler av Asia. Hepatitt A-vaksine er særlig aktuelt ved besøk og opphold hos familie og venner i land med høy forekomst av hepatitt A. Små barn får ofte kortvarig og lett sykdom, men det anbefales likevel å beskytte dem mot hepatitt A for å unngå at de blir smitekilder i nærmiljøet etter hjemkomst.

Menn som har sex med menn er gjennom seksualpraksis mer risikoutsatt for hepatitt A. Det har flere ganger blitt rapportert om utbrudd av hepatitt A i mange europeiske land, hovedsakelig blant menn som har sex med menn, senest i 2024.

Hepatitt A-vaksine er [en del av barnevaksinasjonsprogrammet i noen land, inkludert land i Europa](#).

TUBERKULOSE INFORMASJON FRA HF

Helseforetakene (HF) har egen nettside som informerer om tuberkulose som nå er oppdatert. Det har vært samarbeid med spesialister innen infeksjon, pediatri, lunge, helse-sykepleiere, kommuneoverleger, praksiskonsulenter, fastlege, FHI og ikke minst LHL Internasjonal. Målet har vært å forsøke å beskrive hva som skjer etter henvisning til sykehuset. Dog er det veldig ulikt i det ganske land, så det står hva som kan skje. Helseforetakene har dessverre ikke økonomi til å oversette sidene, så det blir informasjon på norsk/nynorsk/samisk. Finn tuberkulose informasjon her: [Pasientinformasjon - spesialisthelsetjenesten.no](#)

ØKENDE FOREKOMST AV TB HOS BARN

I forbindelse med Verdens TB-dag 24. mars offentliggjorde [ECDC en urovekkende rapport](#) som viser at det i 2023 var en 10 % økning fra årets før med forekomst av tuberkulose hos barn i WHO's Europa region. Tilsvarende utgjorde barn under 15 år 4,3 % av alle tuberkulosetilfeller i EU/EØS, noe som betyr en økning for tredje år på rad. På tross av dette kan tuberkulose elimineres. Det har aldri vært så mange verktøy og muligheter for å kontrollere tuberkulose, fra nye diagnostiske tester og behandlinger til nye vaksiner i pipelinen. Hvis vi forplikter oss til samarbeid på tvers av land, dele data på en transparent måte og håndtere hull og utfordringer sammen, er eliminering av TB innenfor vår rekkevidde.

AKTUELL NETTSTEDER

- Folkehelseinstituttet www.fhi.no
- NSFs landsgruppen av helsesykepleiere www.sykepleierforbundet.no
- The International Union Against Tuberculosis and Lung Disease (The Union) www.theunion.org
- WHO's disease outbreak news www.who.int/csr/don/en/
- The International Society of Travel Medicine (ISTM) www.istm.org
- FIRM Norge <https://firmnorge.org/>
- Norsk forum for smittevern i helsetjenesten www.smittevernforum.no

AKTIVITETSKALENDER 2025

SMITTEVERN

•

REISEMEDISIN / VAKSINASJON

- Gratis e-læringskurs om vaksinasjon. Arr: [FHI](#)
- 11. – 15. mai CISTM19, New Orleans, USA. Arr: [ISTM](#)
- 12. – 13. september FIRM konferanse, Radisson Blu Atlantic hotel Stavanger. Arr: [FIRM](#)

TUBERKULOSE

- 18. – 22. November The Union World Conference on Lung Health 2025, København. Arr: [The Union](#)

MIGRASJONSHELSE

- Grunnkurs i migrasjonshelse og kulturforståelse, 6 timers e-kurs. Arr. [Kompetansebroen](#)

Faglig forum for helsesykepleiere som arbeider med smittevern

Ønsker du å få tilsendt Smittevern-nytt? Send en e-post til redaktøren:

mone.kildal@bga.oslo.kommune.no

MESLINGER ØKENDE FOREKOMST I EUROPA

Forekomsten av meslinger er nå på det høyeste i Europa på 25 år. Meslinger er en av de mest smittsomme sykdommene vi kjenner til. Cirka 1 av 1000 smittede vil få alvorlige komplikasjoner med dødelig utfall. Mellom 1. februar 2024 og 31. januar 2025 ble totalt 32265 personer diagnostisert med meslinger ifølge [ECDC](#). I løpet av denne perioden rapporterte Romania (27568), Italia (1097), Tyskland (637), Belgia (551) og Østerrike (542) det høyeste antallet tilfeller i EU/EØS. I løpet av perioden registrerte Romania 18 dødsfall tilskrevet meslinger, og Irland registrerte også ett dødsfall. [USA](#) har også utbrudd av sykdommen pr april: 884 tilfeller med to dødsfall blant uvaksinerte barn og ett dødsfall blant uvaksinert voksen

I 2024 var det 10 tilfeller av meslinger i Norge. I følge [MSIS](#) var det høyeste antallet i 2011 med 39 tilfeller. Pr 27.04.25 er det meldt 2 tilfeller av meslinger i Trøndelag. Les mer om meslinger i FHI's smittevernhåndbok [her](#)

[Aftenposten](#) omtalte nylig en norsk 2 år gammel jente som i 2018 døde av meslinger da hun selv ikke kunne ta vaksinen og var avhengig av flokkimmunitet. En viktig påminnelse om betydningen av høy vaksinasjonsdekning, over 95 %, for å oppnå flokkimmunitet. Det kommer til å bli mange spørsmål relatert til fremskyndet meslingevaksine før reise til utlandet til sommeren. [Ta 5 raske spørsmål om meslinger](#)

FHI: [Meslinger, reise og vaksine til barn under 15 måneder](#) er oppdatert 03.04.2025

[Measles more than just a rash](#). Meslinger er en meget smittsomt vaksineforebyggbar sykdom med R-tall 12-18. Dvs at en person kan potensielt smitte 12-18 personer. R-tallet for covid var på 3!

NÅR UHELLET ER UTENLANDS - KONSULÆR BISTAND OG BISTAND FRA NORSKE MYNDIGHETER I KRISE-SITUASJONER I UTLANDET

Mange nordmenn reiser til eller bor i utlandet. Ny meldingen som redegjør for hva slags bistand norske myndigheter i dag kan gi i utlandet, både i og utenfor krisesituasjoner. Meldingen peker ut en tydelig retning for arbeidet med å klargjøre de konsulære rammene videre. Les mer i [Meld. St. 18 \(2024-2025\)](#) som ble godkjent i statsråd 4. april 2025

Det er viktig å informere alle reisende om UD's app Reiseklar hvor de kan registrere reisen. Skjer det en alvorlig hendelse, har Utenriksdepartementet mulighet til å sende deg informasjon på via appen, per SMS eller e-post. Det er også en chat funksjon i appen.

Reiseklar kan lastes ned fra [App Store](#) og [Google Play](#).

INVASIV PNEUMOKOKKSYKDOM I NORGE 2004-2023 OG VALG AV VAKSINER TIL ELDERE

24. mars ble en artikkel publisert i [Tidsskriftet](#). Invasiv pneumokokksykdom kan forebygges med serotypespesifikke vaksiner. Graden av beskyttelse avhenger av hvilke serotyper som inngår i vaksinen, og hvilke serotyper som sirkulerer. Formålet med denne studien var å beskrive hvordan epidemiologien til invasiv pneumokokksykdom har endret seg etter innføringen av pneumokokkvaksinen i det norske barnevaksinasjonsprogrammet i 2006, og hvilken betydning epidemiologien har for valg av vaksine til eldre. For eldre bør man velge en vaksine som dekker de serotypene som forårsaker sykdom i denne aldersgruppen. Basert på data fra de siste årene, vil vaksinene PPV23, PKV20 og PKV21 (forventes godkjent våren 2025) være mest aktuelle.